Göteborgs Stad

SERNEKE

Parallellt uppdrag för Cirkus Lorensberg

Slutbedömning

2022-02-14

www.serneke.se

Processledning Cirkus Lorensberg
Sofia Ulm Wallin, projektchef Serneke (fr o m 2022.01.01)

Boldi Kisch, projektchef Serneke (t o m 2022.01.01)

Processledning av parallella uppdraget
Joanna Hagstedt, AFRY
Frida Hallin, AFRY

Inledning

BAKGRUND

Området för parallellt uppdrag Cirkus Lorensberg ligger i ett strategiskt viktigt läge intill stadens kultur-, universitets- och evenemangsstråk inom gångavstånd för knutpunkten Korsvägen. Platsen har bedömts lämplig att prövas för blandad bebyggelse med stor andel bostäder och aktiva bottenvåningar med innehåll som stärker de omgivande stråken och Lorensbergsparken.

Göteborgs Stads byggnadsnämnd gav år 2020 i uppdrag till stadsbyggnadskontoret att ta fram en ny detaljplan som avser pröva bostäder, verksamheter och parkeringsgarage i del av kvarteret. Detta beslut har föregåtts av att byggnadsnämnden beslutade år 2016 att ge ett positivt planbesked för utveckling av området där parallellt uppdrag ställdes som ett krav inom den fortsatta processen. År 2016 genomförde fastighetskontoret en markanvisningstävling och år 2017 tecknades markanvisningsavtal mellan Göteborgs stad och Serneke.

Serneke har efter planavtalets tecknanade anordnat parallellt uppdrag för utveckling av Cirkus Lorensberg i Göteborg i samarbete med Göteborgs Stad och Sveriges Arkitekter. Det parallella uppdraget har inneburit att arrangören har givit uppdrag avseende ett och samma projekt till flera team samtidigt.

Under prekvalificeringsprocessen våren 2021 valdes fyra team ut:

- Belatchew Arkitekter, Nivå Landskapsarkitektur
- Kanozi Arkitekter, Mareld Landskapsarkitekter, Antiquum
- OKK+, Sandellsandberg Arkitekter, GAJD Arkitekter
- Reiulf Ramstad Arkitekter, Kaminsky Arkitektur

Programmet för parallella uppdraget har tagits fram i samråd med Göteborgs stad och Sveriges Arkitekter.

SYFTE OCH MÅL MED PARALLELLA UPPDRAGET

Syfte

Syftet är att i en samskapande process ta fram ett högkvalitativt gestaltningsförslag för nya bostäder, verksamheter, parkeringsgarage och anslutande allmänna platser.

Efter genomfört parallellt uppdrag väljs ett förslag ut för vidare bearbetning inom ramen för pågående detaljplanearbete.

Vision

Ny bebyggelse i Lorensbergsparken fångar platsen och nuet, med förankring i dåtid och med sikte mot framtid

Den nya bebyggelsen skapar en stark relation till sin omgivning med respekt för dess stadsbyggnadskvaliteter. Den väcker platsen och ger den dess forna glans. Estetiska och innehållsliga värden tillförs och förstärker kvarterets säregna ställning i stadsdelen och i staden som en offentlig plats för kultur. Lorensbergsparken bekräftas och stärks som stadsdelens offentliga gröna lunga.

De typologiska kontrasteringarna som präglar förhållandet mellan kvarteret och de omgivande stadsstrukturerna stöds; det nya inordnar sig skal- och uttrycksmässigt samtidigt som det har en egen distinkt karaktär. Med omsorg och hänsyn till kvarterets och omgivningens mångfald och historiska sammanhang, sociala värden och dagens behov läggs en ny pusselbit till livet, historien och stadslandskapet.

Mål

Hela kvarteret har möjlighet att lyftas genom den nya bebyggelsen; nya målpunkter, mötesplatser och stråk tillskapas och samband stärks inom kvarteret och med övriga staden. För att uppnå detta och skapa goda stadsbyggnadskvaliteter har följande mål formulerats:

- Tillföra kvarteret ny bebyggelse av hög arkitektonisk kvalitet och en volymhantering som förhöjer stadsbilds- och kulturmiljövärden samt har ett varsamt förhållningssätt till Lorensbergsparken.
- Skapa bostäder med attraktiva boendekvalitéer.
- Ge goda förutsättningar för aktiva bottenvåningar som stärker upplevelser i ögonhöjd i gaturummet och inåt kvarteret.
- Utveckla stråk genom kvarteret för i första hand gående och stärka omgivningen med platser för både aktivitet och rekreation.
- Stärka Lorensbergsparkens funktion utifrån dess kulturhistoriska betydelse och stadens grönstrategi.
- Förvalta platsens och omgivningens riksintressanta kulturmiljövärden och de kärnvärden identifierade i kritiska punkter.
- Ha ett tillräckligt starkt och robust koncept för att kunna utvecklas och genomföras utan att förlora centrala kvaliteter.

AVGRÄNSNING

Uppdragsområdet ligger centralt i Göteborg i anslutning till Götaplatsen, Kungsportsavenyen och Heden.

Det parallella uppdragets uppgift är att:

- Skapa minst 100 bostäder i blandade lägenhetsstorlekar i en eller flera byggnadskroppar
- Skapa verksamheter i bottenvåningarna som aktivierar platsen och stärker omgivande stråk
- Skapa underjordisk parkering i två våningar
- Skapa cykelparkeringar motsvarande 2,5 platser/lägenhet
- Gestalta utemiljöer för bostäder
- Gestalta anslutande allmäna platser; stråk, trottoarer, tillhörande entrépunkter och kopplingar

I uppdraget ingår att pröva ca 13 000 kvm ljus BTA för bostäder och verksamheter.

BEDÖMNINGSGRUPP

Förslagen har bedömts och utvärderats av representanter från Serneke, Göteborgs stad och en oberoende arkitekt. Bedömningsgruppen består av:

- Kristina Börjesson – affärsutvecklare Serneke
- Susanne Högström Sivengård – Högström Sivengård AB, arkitekt SAR MSA
- Boldi Kisch, projektchef Serneke (t o m 2022.01.01)
- Shahroz Sahba – regionchef Serneke
- Johan Rehngren – stadsträdgårdsmästare Göteborgs Stad

- Björn Siesjö – stadsarkitekt Göteborgs Stad
- Helen Thomasson – bygglovhandläggare/antikvarie, Göteborgs Stad
- Sofia Ulm Wallin, projektchef Serneke (fr o m 2022.01.01)

BEDÖMNINGSKRITERIER

- Arkitektonisk verkshöjd
- Relevant förhållningssätt till det riksintressanta kulturmiljösammanhanget
- Funktion och hållbarhet
- Genomförbarhet och utvecklingsbarhet

BEDÖMNINGSPROCESS

Bedömningsgruppens arbete har, som brukligt vid parallella uppdrag, skett i etapper och har under arbetets gång genomgått ett antal faser:

- Utskick av program till utvalda arkitekter
- Ett gemensamt startmöte och platsbesök
- Två gemensamma workshops med skriftlig medskick till teamen efter verje tillfälle
- Slutredovisnig

Efter slutredovisningen på Lorensbergsteatern höll bedömningsgruppen fyra möten. Under bedömningsprocessen har alla inlämnade förslag utväderats utifrån de uppställda kritierier.

Bedömningsgruppen beslutade att efter dessa fyra möten avsluta processen för två förslag och utvärdera vidare de två förslag som bedöms hade starkast potential att genomföras, Kanozi/Mareld och OKK+/Sandellsandberg/Gajd. För de två övriga bidragen, RAA/Kaminsky samt Belachew/Nivå avslutades processen.

De två kvarvarande teamen har fått möjlighet att vidareutveckla sina förslag utifrån bedömningsgruppens medskick. Efter bearbetningen av förslagen höll bedömingsruppen tre möten.

GENERELLA SLUTSATSER FRÅN PARALLELLA UPPDRAGET

Det parallella uppdraget har i sin helhet varit en ovärderlig kunskapsprocess där mycket kompetenta arkitektteam bidragit med avancerat arbete.

Alla team har levererat självständiga förslag som på var sitt unika sätt utforskar kvarterets kontext. Tävlingsförslagens koncept och arkitektoniska lösningar visar stor variation och har varit inspirerande att ta del av för bedömningsgruppen samt experter från referensgrupperna. Processen har präglats av professionalism, lyhördhet och generositet där alla förslag fördjupat förståelsen och bidragit till kunskap kring framtida möjligheter för stadsutveckling på fastigheten och i det säregna kvarteret.

En viktig fråga för bedömningsgruppen har varit att bedöma förslagens konceptuella angreppssätt, arkitektoniska verkshöjd och dess utvecklingspotential i förhållande till kvarterets säregna karaktär.

BEDÖMNINGSGRUPPENS REKOMMENDATION

Genom sitt starka unika konceptuella grepp väl grundtat i platsens själ, sin arkitektur, sina bostadskvaliteter samt en robusthet för ett genomförande rekommenderar bedömningsgruppen team OKK+/Sandellsandberg/Gajds förslag *Cirkusplatsen* till vidare bearbetning och som utgångspunkt för vidare planprocess i samarbete med Göteborgs stad.

Förslaget har egen distinkt karaktär som speglar nutiden men respekterar och förvaltar kvarterets säregna karaktär. *Cirkusplatsen* är en komposition med höga arkitektoniska kvaliteter. Det visar prov på elegant hantering av volymerna där förslaget lyckas med att på samma gång vara både storskaligt och småskaligt och därigenom ansluta till kvarteret och dess omgivning. Berättelsen bakom arkitekturen är stark, konceptuell och hämtar sin inspiration i huvudsak ifrån kvarterets tid då cirkusen var aktiv.

BEDÖMNINGAR

Cirkusplatsen

OKK+
Sandellsandberg Arkitekter
GAJD Arkitekter

Med *Cirkusplatsen* önskar teamet förvalta den atmosfär av fest och lust som de funnit på platsen. Fokus har varit på att gestalta både de enskilda byggnaderna och att skapa ett sammanhängande helhet inkorporerade i det säregna kvarteret. Målsättningen är ett unikt boende – ett landeri 2030. Berättelsen bakom arkitekturen är stark, konceptuell och hämtar sin inspiration i huvudsak ifrån kvarterets tid då cirkusen var aktiv.

Cirkusplatsen är en komposition med höga arkitektoniska kvaliteter. Det visar prov på elegant hantering av volymerna där förslaget lyckas med att på samma gång vara både storskaligt och småskaligt och därigenom ansluta till kvarteret och dess omgivning.

Förslagets komposition utgörs av volymer längs gatan som på ett subtilt sätt relaterar till stenstaden samt en självständig volym mot gården som på ett välstuderat och lekfullt sätt förhåller sig till såväl Lorensbergsparken som den intilliggande teatern. De fyra kvartershörnen blir särskilt konceptuellt viktiga genom att relatera till var sin kontext; poppeln, närheten till Heden, relationen med Lorensbergsteatern och mötet med kvartersstaden.

Arkitekturens uttryck har en egen distinkt karaktär som speglar nutiden och respekterar kvarterets karaktär. Helheten blir identitetsskapande och i enighet med det parallella uppdragets vision och mål förstärker kvarterets säregna ställning.

Flera välplacerade och väldimensionerade passager in i kvarteret, likt öppningar i cirkustältet välkomnar in till det inre torget som förvandlas till en cirkusmanege. Intressanta siktlinjer och stråk skapas. Det urbana stråket genom kvarteret är ett intressant grepp att fortsatt utveckla gestaltningsmässigt.

En studie av den tidigare cirkusens färgskala blir en utgångspunkt för färgsättningen. Fasadkompositionen är välbearbetad; reliefverkan, material och färgval bildar en balanserad helhet med nutida uttryck.

Det gröna parkhuset vänder sig mot Lorensbergsparken, teatern och biblioteket. Det bjuder till aktivitet och samvaro, förstärker stråket Kungsportavenyn - Södra Vägen. Det är här, i hjärtat av, kvarteret det händer. Parkhuset har potential att bidra till att förstärka Lorensbergsparken, både genom flöden den skapar, och som en mötesplats.

Sammanfattningsvis bedöms förslaget på ett unikt sätt ha tolkat uppgiften och ha förutsättningar att behålla sina kvaliteter genom fortsatt plan- och genomförandeprocessen.

MEDSKICK

I fortsatt process behöver följande frågor studeras vidare:

- Takets form och komposition, särskilt längs Södra Vägen har potential att utvecklas vidare för att förstärka konceptet.
- Markbehandling och vegetation i inre torget genom kvarteret
- Volymer längs Berzeliigatan

Kanozi
Mareld Landskapsarkitekter
Antiquum

Ett starkt formmässigt och konceptuellt grepp - en solitär med ambition att ta plats i staden. Den runda volymen är skuren vertikalt och horisontellt mot teatern, på det viset skapas ett tydligt stadsrum mot teatern och högst upp i huset bildas en takterrass. Den nästintill runda formen visar respekt för parkmiljö och stadsträd.

Det valda konceptet balanserar mellan kvartersstadens slutna gårdsrum och funktionalismens fristående solitär.

Fasaden är uppbyggd av tre delar och har en sammanhållande färg- och materialval. Entréeplanet med verksamheter har eleganta gestaltade portar in till gården. I mittendelen är balkongerna infällda i fasaden vilket följer den runda formen. Kronan har släktskap med entréplanet. Fasadens expressiva gestaltning som helhet uppnår dock inte den arkitektoniska spets som har eftersträvats.

Platsen runt huset har förutsättningar att sömlöst integreras i parkmiljön och omgivande offentliga stråk. Det rummet som skapas i mitten kan ha förusättningar att bli ett intimt rum som på kvällen övergår till bostadsgård. Den riskerar dock att bli ett kommersiellt rum som inte interagerar med parken och det offentliga platsen.

Sammanfattningvis blir den starka formen både förslagets styrka och begränsning. Det finns risk att konceptet inte tål den fortsatta plan- och genomförandeprocessen.

Reiulf Ramstad Arkitekter
Kaminsky Arkitektur

Förslaget består av ett uppbrutet kvarter med två gårdhus placerade så att bostadskvaliteter optimeras. Den postmoderna gestatningen lånar motiv från stenstadens stilgalleri. Förslaget innefattar ett starkt och intressant grepp genom en konvex form med ett valv i hörnet Berzeliigatan – Södra Vägen.

Gestaltningen av fasader längs gator talar tydligt med stenstaden avseende komposition, detaljering och materialbehandling. Såväl bottenvåningen med offentliga lokaler som bostadsdelen har sammanhållande och lugn karaktär. Takvåningarna har avvikande materialitet och komposition; trä med stora glaspartier.

Husen mot gården öppnar upp sig mot parken; fasaderna är enhetliga, transparanta med tydligt vertikala element. De blir till två solitärer med respektavstånd till Lorensbergsteatern.

Förslagets bostadsplaner och inre flöden är logiskt och tydligt uppbyggda i alla av de tre byggnadena.

Gatuhörnet Berzeliigatan - Södra Vägen gestaltas med stenstadskvarter som förebild och förstärks med en portal. Den lånar gesims från grannhuset och en bågformad portik som associerar till Konstmuseet. Genom den leds man i en gård. Den högresta portiken ger ett välkomnande intryck men saknar ett mottagande på andra sidan, inne på gården och vidare mot parken.

Vad gäller fortsatt bearbetning bedöms förslaget känsligt mot revideringar avseende höjd. Detta då anpassningen mot stenstaden är så tydlig del av konceptet. Den tekniska och ekonomiska genomförbarheten bedöms som mycket god.

Sammanfattningsvis bedöms förslagets starka anpassning till stenstadens grammatik och arkitektur riskera att inte förvalta kvarterets offentliga och säregna karaktär.

Belatchew Arkitekter
Nivå Landskapsarkitektur

Förslaget presenterar en gestatningsmässigt sammanhållen hög bebyggelse med minimalt avtryck i parkmiljön, en byggnad inbäddad i grönska. På det sättet gör förslaget paralleller till funktionalistiska stadsideal.

Volymkompositionen i sig är det unika. De tre sammanbyggda volymerna har monolitisk verkan; gestaltningen är enhetlig och sammahållen med såväl bottenplan som bostadsdel. Fasadens materialval, dess vertikala element och reliefverkan avviker från stenstaden och det övriga kvarteret. Förslagets bostadslösningar är välstuderade. Ett torg bildas på gården och de indragna hörnen ger nya stadsrum mot gatorna.

Den höga delen mot Södra Vägen har vridits för att förstärka siktlinjerna från/mot Heden. Den snedställda höga byggnaden är bärande i förslaget samtidigt som den är komplicerad både i sin höjd, sitt förhållande till parken och riksintresset för kulturmiljövård. Dess potential som portalfasad bedöms ej vara utnyttjad, vare sig gällande gestaltning eller bottenplans programmering.

Uppdelningen i flera höga volymer skapar ett par problematiska hörn såväl för de boende som för allmänheten i det offentliga rummet.

Sammanfattningsvis bedöms förslaget gestaltningsmässigt och konceptuellet ej tillräcklig stark för att leva upp till målen i tävlingsprogrammet.